

บทความการวิจัย

ปัจจัยจูงใจในการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร

ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

FACTORS MOTIVATING FARMERS TO CHOOSE AGRICULTURAL PLANT

NUTRIENTS IN MUANG DISTRICT, AMNAT CHAROEN PROVINCE

ชยพล ผาเจริญ

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะของเกษตรกร ปัจจัยจูงใจ และการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ 2) เพื่อเปรียบเทียบการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ กับลักษณะของเกษตรกร 3) เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับสารบำรุงพืช ทักษะและส่วนประสมทางการตลาด 4P's ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ กลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรจำนวน 395 คนใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 36-45 ปี มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีสถานภาพสมรส และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยจูงใจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงตามลำดับคือ ด้านความรู้เกี่ยวกับสารบำรุงพืช และส่วนประสมทางการตลาดด้านทัศนคติและด้านส่วนประสมทางการตลาด เรียงตามค่าเฉลี่ยคือ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์และด้านสถานที่และช่องทางการจัดจำหน่าย ตามลำดับ และการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 2) เกษตรกรที่มีอายุ และสถานภาพแตกต่างกันมีการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร แตกต่างกัน ส่วนเกษตรกรที่มีเพศ ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีการ

เลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกรไม่แตกต่างกัน 3) ปัจจัยจูงใจด้านความรู้เกี่ยวกับสารบำรุงพืช (X_1) ด้านทัศนคติ (X_2) ด้านราคา (X_4) ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย (X_5) และด้านการส่งเสริมการตลาด (X_6) มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทั้ง 5 ตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกรได้ร้อยละ 60.50 และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปแบบแนวดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y} = -0.087 + 0.428 X_1 + 0.172 X_2 + 0.114 X_4 + 0.192 X_5 + 0.128 X_6$$

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the characteristics of farmers, motivating factors and the farmers' choice of plant nourishing agents in Muang District, Amnat Charoen Province 2) to compare the choice of agricultural plant nutrients among farmers in Muang District, Amnat Charoen Province with the characteristics of farmers 3) to study the motivating factors consisted of knowledge about plant nutrients, Attitudes and 4P's marketing mix represent products, prices, locations/channels of distribution, marketing promotion influenced the choice of agricultural plant nutrients among farmers in Muang district, Amnat Charoen Province. The sample consisted of 395 farmers using questionnaires as a data collection tool. The statistics used in the data analysis represent frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way variance and multiple regression analysis. The results from the respondent farmers were male, aged between 36-45 years, education at the level below a bachelor's degree, married marital status and average monthly income of less than 10,000 baht.

The results analysis showed that 1) The overall motivation factors were averaged at the highest level in all aspects, and the highest mean in descending order were Knowledge of plant nutrients and marketing mix, attitude and marketing mix, and if sorted by average obtain price, marketing promotion, products and locations or distribution channels respectively. The selection of agricultural plant nourishment by farmers in Muang

District Amnat Charoen Province, the average was at the highest level 2) The difference of age and marital status provided different choice of plant nutrients among farmers. The difference of education and the average monthly income, there were no significant differences in the choice of agricultural plant nutrients among the farmers. 3) Motivational factors on plant nourishment knowledge (X_1), attitude (X_2), price (X_4), location/distribution channel (X_5), and marketing promotion (X_6) influenced the choice to use agricultural plant nourishment by farmers in Muang District Amnat Charoen Province with statistical significance at the 0.05 level and all 5 variable factors can jointly explain the variation in the choice of agricultural plant nutrients by 60.50 percent, and the forecast equation can write in the form of Multiple regression model as follows:

$$\hat{Y} = -0.087 + 0.428 X_1 + 0.172 X_2 + 0.114 X_4 + 0.192 X_5 + 0.128 X_6$$

ภูมิหลัง

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีภูมิประเทศเหมาะแก่การทำการเกษตร โดยอาศัยพึ่งพาทรัพยากรที่อยู่ในประเทศ แต่ปัจจุบันประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีจำนวนลดลง อันเนื่องมาจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ในขณะที่ประชากรของประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงต้องเร่งเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรสู่ภาคครัวเรือนและภาคอุตสาหกรรมในประเทศ รวมถึงการส่งออกผลิตผลไปยังต่างประเทศด้วย ทั้งนี้เพื่อเพิ่มดุลการค้าให้แก่ประเทศไทย ดังนั้น จึงได้มีการนำสารเคมีมาใช้ในการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิตและกำจัดศัตรูพืชให้เกิดประสิทธิผลมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันสารเคมีเหล่านั้นก็ส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของเกษตรกรและยังทำให้เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม เกิดปัญหาโรคร้ายจากสารพิษสะสมอยู่ในร่างกายทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ การทำให้สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศเปลี่ยนไปในทางเลวร้ายในที่สุด (ทัศนีย์ อุตตนันท์, และประทีป วีระพัฒนนิรันดร์, 2556)

ปุ๋ยเคมีเป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลิตพืชด้านการเจริญเติบโต และสร้างผลผลิตให้แก่เกษตรกร ผลผลิตที่ได้ในการเกษตรจึงเป็นผลผลิตที่มีสารพิษตกค้างจากการใช้สารเคมี ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพต่อผู้บริโภคในเวลาต่อมา และมีตัวอย่างพิษภัยของการใช้สารเคมีในการผลิตภาคเกษตรที่ต่อเนื่องและยาวนานทำให้ผู้คนเริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะผู้ผลิตหรือผู้บริโภคก็ตาม โดยเห็นได้จากผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารเคมี และมาจากกระบวนการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จะเป็นที่ต้องการของตลาดโลกในปัจจุบัน ซึ่งมีอัตราการเจริญเติบโตค่อนข้างสูง และมีแนวโน้มขยายตัวอย่าง

ต่อเนื่องในอนาคต ในขณะที่เดียวกันก็ปรากฏว่าตลาดมีการกีดกันสินค้าการเกษตรที่ผลิตโดยกระบวนการที่ไม่สะอาดและทำลายสิ่งแวดล้อม (ทัศนีย์ อัดตนันท์, และประทีป วีระพัฒนนิรันดร์, 2556)

ตามนโยบายของรัฐบาลและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เบื้องต้นได้สั่งการให้สำนักงานเกษตรจังหวัดทั่วประเทศดำเนินการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่ 882 อำเภอ 77 จังหวัด โดยให้เกษตรตำบลบูรณาการร่วมกับกรมพัฒนาที่ดินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เร่งส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ 4 ประเภท ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด ไถกลบตอซังข้าวและพืชไร่ และน้ำหมักชีวภาพ ทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตร เร่งส่งเสริมให้มีการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น เพื่อลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีและเพื่อลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง (เดลินิวส์, 2558)

เมื่อมีการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตปุ๋ยอินทรีย์แล้ว ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มผู้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพที่ประสบ ก็คือ ปัจจัยการผลิตของเกษตรกรไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน คุณภาพของปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพวัดไม่ได้ และกำลังการผลิตของกลุ่มยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร ส่วนด้านการตลาดของกลุ่มยังขาดช่องทางในการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย วัตถุประสงค์บางอย่างมีแนวโน้มสูงขึ้นทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้นไปด้วย อีกทั้งวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่เป็นมูลสัตว์ ทำให้เกษตรกรบางกลุ่มนำมูลสัตว์มาใช้เอง นอกจากนั้น การทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพมีต้นทุนต่ำทำให้มีคู่แข่งรายใหม่ได้ง่าย โดยเฉพาะเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีค่านิยมในการใช้ปุ๋ยเคมีอยู่เนื่องจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพไม่ได้ผลรวดเร็วทันใจ ต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพของดินในระยะหนึ่ง (ทัศนีย์ อัดตนันท์ และ ประทีป วีระพัฒนนิรันดร์, 2556)

ปัญหาการสูญเสียหน้าดินไป นอกจากสูญเสียธาตุอาหารไปแล้ว ดินยังสูญเสียสภาพทางกายภาพและทางเคมีที่ดีไปด้วยในขณะที่ดินกำลังเสื่อมสภาพลง ปัญหาเรื่องการขาดธาตุอาหาร หรือความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง จะเกิดขึ้นก่อนเพื่อน และเป็นข้อจำกัดเป็นอันดับแรก เกษตรกรจึงมักใส่ปุ๋ย โดยเฉพาะปุ๋ยเคมีเป็นอันดับแรก เพื่อแก้ปัญหาเมื่อใช้ปุ๋ยเคมีเพิ่มธาตุอาหารที่ขาดแคลนให้พอเพียงแล้วก็ปรากฏผลผลิตที่เคยลดต่ำอยู่เรื่อย ๆ นั้น มีผลผลิตสูงขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เลยกลายเป็นความเคยชินและเข้าใจผิดของเกษตรกร ว่าการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นปัจจัยเดียวในการแก้ไขดินเลวให้เป็นดินดี จึงยึดติดอยู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียว ติดต่อกันทุกๆ ปี จนต่อมาก็พบว่าผลผลิตตอบสนองที่เคยได้รับจากการใช้ปุ๋ยเคมีนั้นจะค่อยๆ ลดลง บางคนก็จะต้องใส่ปุ๋ยเคมีในอัตราที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อรักษาระดับผลผลิตให้สูงเท่าเดิม จึงดูเหมือนว่าการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเสมือนยาเสพติด

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สารบำรุงพืชของเกษตรกร และเพื่อให้ได้ข้อมูลการใช้สารบำรุงพืชของเกษตรกร และเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกร และผู้ประกอบการสามารถนำไปปรับปรุงกลยุทธ์การขายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของเกษตรกร ปัจจัยจูงใจ และการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ
2. เพื่อเปรียบเทียบการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ กับลักษณะของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับสารบำรุงพืช ทักษะและส่วนประสมทางการตลาด 4P's ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร
ประชากร การศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 37,528 ราย (ข้อมูลจากสภาเกษตรกรจังหวัดอำนาจเจริญ, 2561)
กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามานะ (Yamane , 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 5% ($e = 0.05$) ได้กลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 395 คน ใช้การสุ่มแบบเจาะจงจากเกษตรกรที่ซื้อสารบำรุงพืชในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
การศึกษาครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภายใต้ภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจด้านส่วนประสมทางการตลาด เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ และแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับสารบำรุงพืช

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยไว้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ลักษณะของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ปัจจัยเชิงใจ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับสารบำรุงพืชทางการเกษตร ทักษะการตัดสินใจ ส่วนประสมทางการตลาด 4P's ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

ตัวแปรตาม ได้แก่ การเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดอำนาจเจริญ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยกำหนดให้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของแบบสอบถาม มี 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับ ปัจจัยเชิงใจ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับสารบำรุงพืชทางการเกษตร ทักษะการตัดสินใจ และส่วนประสมทางการตลาด 4P's จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Five Rating Scale)

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 5 ข้อ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Five Rating Scale)

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

เกณฑ์การให้คะแนนในส่วนที่ 3 และส่วนที่ 4 มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คะแนน

5 คะแนน	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	ระดับมาก
3 คะแนน	หมายถึง	ระดับปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	ระดับน้อย
1 คะแนน	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายโดยเทียบค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ Best (1981)

คะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	หมายถึง	ระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

2. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม การซื้อสินค้า แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดบริการ 4P's และแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม การซื้อ นำข้อมูลที่ได้มาทำการสร้างเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่จะศึกษา

2. ทำการสร้างแบบสอบถามที่เกี่ยวกับลักษณะของผู้บริโภค พฤติกรรม การซื้อสารบำรุงพืชทางการเกษตร การเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตร ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อทำการตรวจสอบ ข้อบกพร่อง และนำข้อเสนอแนะมาทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์และเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น แล้วนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความสอดคล้องของแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

4. การหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านทดสอบหาความสอดคล้องของแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยใช้วิธีการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิแน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหา สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

0 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหา ไม่แน่ใจว่าจะนำไปวัดได้

-1 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิแน่ใจว่าคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหา ไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

5. การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence)

R หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

ถ้าค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 1 ซึ่งมากกว่า 0.50 ถือว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ สามารถนำไปใช้ได้ ถ้าข้อคำถามใดมีค่าน้อยกว่า 0.50 ข้อคำถามนั้นก็ถูกตัดออกไป หรือนำไปปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้ดีขึ้น

6. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อทำการตรวจสอบอีกครั้งแล้วนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

7. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะแล้วไปทดลองใช้ กับกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม(Reliability) ของแบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ด้วยวิธี Cronbach's Alpha coefficient ของ Cronbach (1974) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .954 ถ้าความเชื่อมั่นมีค่าตั้งแต่ 0.71-1.00 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง) (Garett, 1965, p. 29) สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างบังเอิญ จากเกษตรกรที่ซื้อสารบำรุงพืชทางการเกษตร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ โดยแจกแบบสอบถาม และรับคืนมาจนครบตามจำนวน 395 ราย คิดเป็นร้อยละ 100 และนำแบบสอบถามมาแยกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผล

การศึกษาเรื่อง การเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร จำนวน 395 คน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 63.00 มีอายุอยู่ระหว่าง 36-45 ปี ร้อยละ 38.99 มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อย

ละ 89.60 มีสถานภาพ สมรส ร้อยละ 84.25 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 58.73

2. ผลการวิเคราะห์ค่าระดับของตัวแปร พบว่า ปัจจัยจูงใจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$) โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงตามลำดับคือ ด้านความรู้เกี่ยวกับสารบำรุงพืช และส่วนประสมทางการตลาดเท่ากัน ($\bar{X} = 4.28$) ด้านทัศนคติ ($\bar{X} = 4.27$) และด้านส่วนประสมทางการตลาด เรียงตามค่าเฉลี่ยคือ ด้านราคา ($\bar{X} = 4.30$) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 4.29$) ด้านผลิตภัณฑ์และด้านสถานที่และช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 4.27$) ตามลำดับ และการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$)

3. ผลการเปรียบเทียบการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญกับลักษณะของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรที่มีอายุ และสถานภาพแตกต่างกันมีการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร แตกต่างกัน ส่วนเกษตรกรที่มีเพศ ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ปัจจัยจูงใจด้านความรู้เกี่ยวกับสารบำรุงพืช (X_1) ด้านทัศนคติ (X_2) ด้านราคา (X_4) ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย (X_5) และด้านการส่งเสริมการตลาด (X_6) มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงต่อการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร เรียงตามลำดับคือ ความรู้เกี่ยวกับสารบำรุงพืช (X_1) ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย (X_2) ทัศนคติ (X_2) ด้านการส่งเสริมการตลาด (X_6) และด้านราคา (X_4) ตามลำดับ และตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกรได้ ร้อยละ 60.50 และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y} = -0.087 + 0.428X_1 + 0.172X_2 + 0.114 X_4 + 0.192 X_5 + 0.128X_6$$

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ค่าระดับของตัวแปร พบว่า ปัจจัยจูงใจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทุกด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงตามลำดับคือ ด้านความรู้เกี่ยวกับสารบำรุงพืช และส่วนประสมทางการตลาด ด้านทัศนคติ และด้านส่วนประสมทางการตลาด เรียงตามค่าเฉลี่ยคือ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์และด้านสถานที่และช่องทางการจัดจำหน่าย ตามลำดับ และการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุจรรยา น้ำทองคำ (2558) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคทางสื่อออนไลน์ที่พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมากที่สุด รองลงมาคือด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคาและด้านการส่งเสริมการตลาด สอดคล้องกับผลการศึกษาของชัยรัตน์ ถึงสาคร (2563) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตจังหวัดปทุมธานี ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดปทุมธานี ด้านความรู้เกี่ยวกับสารบำรุงพืช สอดคล้องกับผลการศึกษาของภัทรา รอดดำรงค์ (2559) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมความงามคอลลาเจน ผ่านทางเฟซบุ๊กที่พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญในด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุดด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านส่งเสริมการขายอยู่ในระดับมากแรงจูงใจบนเฟซบุ๊ก พบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญในด้านเหตุผลและด้านอารมณ์อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของศรีสุวิมล หนูพรหม และพงษ์ศักดิ์ มานสุริวงศ์ (2560) เรื่อง ประสิทธิภาพของสารซีโอไลต์ต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของแตงกวาที่ผลิตภายใต้ระบบเกษตรอินทรีย์ ที่พบว่า การใช้สารซีโอไลต์อัตรา 50, 100 และ 150 กิโลกรัมต่อไร่ส่งผลให้แตงกวามีการเจริญเติบโต

ผลการเปรียบเทียบการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญกับลักษณะของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรที่มีอายุและสถานภาพแตกต่างกันมีการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร แตกต่างกัน ส่วนเกษตรกรที่มีเพศ ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD ด้านอายุพบว่า เกษตรกรที่มีอายุน้อยกว่า 25 ปีมีการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร แตกต่างกับเกษตรกรที่มีอายุ 36-

45 ปี เกษตรกรที่มีอายุ 25 -35 ปีมีการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร แตกต่างกับเกษตรกรที่มีอายุ 36-45 ปี และเกษตรกรที่มีอายุ 36-45 ปี มีการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร แตกต่างกับเกษตรกรที่มีอายุ มากกว่า 55 ปี ส่วนด้านสถานภาพ พบว่า เกษตรกรที่มีสถานภาพ โสดมีการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร แตกต่างกับเกษตรกรที่มีสถานภาพสมรส ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของอิทธิธรรม พิลาแดง (2557) เรื่อง พฤติกรรมการซื้อปุ๋ยที่สำคัญของเกษตรกรที่พบว่า อายุ และสถานภาพมีความสัมพันธ์กับการซื้อ ปุ๋ยเคมีในนาข้าวของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยจุดใจที่ส่งผลต่อการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ปัจจัยจุดใจด้านความรู้เกี่ยวกับสารบำรุงพืช (X_1) ด้านทัศนคติ (X_2) ด้านราคา (X_4) ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย (X_5) และด้านการส่งเสริมการตลาด (X_6) มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงต่อการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร เรียงตามลำดับคือ ความรู้เกี่ยวกับสารบำรุงพืช (X_1) ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย (X_2) ทัศนคติ (X_2) ด้านการส่งเสริมการตลาด (X_6) และด้านราคา (X_4) ตามลำดับ และตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของการเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกรได้ร้อยละ 60.50 สอดคล้องกับผลการศึกษาของมารีนา มาหมีน (2557) เรื่อง พฤติกรรมการซื้อปุ๋ยอินทรีย์ของชาวสวนยางพาราในจังหวัด ชุมพร ที่พบว่า ชาวสวนยางพาราในจังหวัดชุมพรให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย มากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และปัจจัยด้านราคา ลำดับสุดท้ายคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมการตลาดด้านการจัดจำหน่าย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อปุ๋ยอินทรีย์ของชาวสวน ยางพาราในจังหวัดชุมพร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ (2556) เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อปุ๋ยเคมีของผู้บริโภคใน ประเทศเวียดนาม และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อปุ๋ยเคมีของผู้บริโภคใน ประเทศเวียดนาม ผลการวิจัยพบว่า โดยปัจจัยที่มีความสำคัญกับการตัดสินใจซื้อปุ๋ยเคมี 5 อันดับแรก ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ของตราสินค้า ความกว้างขวางของร้านค้า บริการจัดส่งถึงบ้าน สถานที่จำหน่ายใกล้บ้าน และคุณภาพของ ปุ๋ยกับผลผลิตที่ได้รับ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การเลือกใช้สารบำรุงพืชทางการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาดังนี้

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับสารบำรุงพืช มากที่สุด รองลงมาเป็นด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านทัศนคติ และด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านราคา ตามลำดับ ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจสารบำรุงพืชหรือปุ๋ย ควรให้ความรู้เกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ย ประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ปลูกพืชของเกษตรกร เช่น ทำแผ่นพับแจกเกษตรกร เกี่ยวกับความรู้ในการใช้สารบำรุงพืชกับพื้นที่ต่าง ๆ อย่างละเอียด เพื่อให้เกษตรกรสามารถเลือกใช้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับการทำการเกษตรให้ได้ผล และไม่ทำให้เกิดความเสียหายต่อพืชหรือสภาพดิน ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรมีร้านค้าปลีกสารบำรุงพืชในพื้นที่การเกษตรต่าง ๆ หรือใช้กลยุทธ์การขายเชิงรุก อาทิ มีพนักงานขายออกเยี่ยมเกษตรกรในพื้นที่การเกษตร เพื่อให้เห็นสภาพพื้นที่จริงและให้คำแนะนำกับเกษตรกรให้เลือกใช้สารบำรุงพืชได้อย่างเหมาะสม ด้านทัศนคติ ผู้ประกอบการควรให้คำแนะนำ ปรึกษา แก่เกษตรกร เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรมีการส่งเสริมการขายต่าง ๆ เช่น ให้ส่วนลดเมื่อซื้อปริมาณมาก หรือแจกสิ่งของที่มีตราของสินค้า เพื่อเป็นการโปรโมทตราสินค้า ให้เป็นที่รู้จัก ด้านราคาควรมีการกำหนดราคาให้เหมาะสมและไม่แพงเกินไปเพื่อให้เกษตรกรสามารถเลือกซื้อสารบำรุงพืชได้อย่างเหมาะสม